

Slabiny demokratickej vlády

Jozef Duháček

17. júla 2023 ✚ *Politika* ✚ *Komentár*

Suverenita ľudu a otázka vlády ľudu v štáte, teda demokratického systému, ktorý je dnes považovaný za najlepšiu možnú formu spravovania štátu, bola predmetom diskusií už v staroveku, ale významne k nej prispeli aj rozličné smery scholastickej filozofie. Je očividné, že výsledky skúmania scholastikov a moderné chápanie demokracie sa zásadne rozchádzajú. Podľa katolíckej filozofie je autorita, ktorou sa spravuje štát, nech už ju drží jednotlivec alebo korpus spoločnosti, závislá na Bohu a podlieha nutne a bezpodmienečne Božiemu zákonu – prirodzenému všade – v spoločnosti, ktorá je tvorená kresťanmi, i zjavenému. Katolícki autori nevidia vôľu väčšiny ako ultimatívny zdroj autority, ako to robí moderná štátoveda.

Kaulbach, Korunovácia Karola Veľkého

zdroj: wikimedia commons

Konfrontácia demokratickej ideológie so skutočnosťou vyplavuje na povrch množstvo rozlične veľkých a rozlične závažných problémov, ktoré pramenia v spoločnom nečistom prameni: odmieta sa tu skutočnosť, že každá politická činnosť musí nutne podliehať princípu spravodlivosti. Spravodlivosť je však, ako už Sokrates svojimi vtipnými spormi s vtedajšou elitou podčiarkoval, objektívna realita, ktorá nie je verejnou mienkou – ani formulovaná a často ani prijímaná. Spravodlivosť býva s verejnou mienkou v rozpore častejšie, než si myslíme.

Dnes sa so smrteľnou vážnosťou tvrdí, že všetci ľudia majú právo a sú schopní zúčastňovať sa na rozhodovaní o všetkých záležitostiach týkajúcich sa vlády. Právo hovoriť do politiky údajne pramení z toho, že všetci ľudia sú slobodné duchovné bytosti, ktoré sa narodili ako vzájomne si rovné. Toto je ťažký logický lapsus. Právo niečo robiť sa odvodzuje od schopnosti, poznania a skúsenosti, ktoré ľudia prakticky získali; je odvodené z reálneho zdokonaľovania sa jednotlivca v danej oblasti a z prihliadnutia k úrovni a kvalite týchto znalostí. Neodvodzuje sa zo spoločnej prirodzenosti. Platón kedysi povedal, že ak by chcel vedieť niečo o koňoch, opýta sa chovateľov koní, ak by chcel vedieť niečo o medicíne, osloví lekárov.

Spravovanie štátu bolo vždy zložité a technicky náročné, pričom tá zložitosť rastie s rozlohou územia, počtom občanov a tiež so zložitnosťou, ktorú moderná doba vtlačila našej spoločnosti. A preto aj riešenia

vypracované odborníkmi – a za posledných tridsaťtri rokov bola každá naša vláda vládou „odborníkov“ – predložené na schválenie širokému plénu, ako sa deje v glorifikovaných systémoch priamej demokracie (napr. Švajčiarsko), sú predložené na schválenie nekompetentnému zboru diletantov, ktorý nedokáže správne rozhodnúť a ktorý, alebo urobí neinformované rozhodnutie, alebo sa opäť odvolá na názor odborníkov.

– Pýtam sa zástancov demokratického systému, či by diagnostiku zdravotných ťažkostí, ktoré ich možno raz v živote postihnú a rozhodnutie o následnej liečbe zverili hlasovaniu celého okresu, prípadne kraja, v ktorom žijú a považovali všetkých dospelých žijúcich v tom kraji za spôsobilých skrze spoločnú ľudskú prirodzenosť o tom kvalifikovane rozhodnúť? Ak sú dostatočne konzistentní vo svojom demokratickom zápale, tak by to rozhodne mali spraviť, pretože v prípade rozhodovania o verejných veciach tvrdia, že ak sa na rozhodovaní o nejakej otázke podieľajú všetci, dosiahne sa tak rozumnejší a fundovanejší výsledok, lebo otázkou sa zaoberá väčší počet intelektov.

Ilustračný obrázok, zdroj: wikimedia commons

Ale samotní politici vedia, že to tak nie je. Guicciardini hovorí: „Ak dáte dokopy šesť alebo osem múdrych mužov, tak sa zbláznia, pretože je pravdepodobné, že kvôli neschopnosti na niečom sa zhodnúť akurát rozpútajú nekonečnú debatu.“ Teórie Gustave Le Bona o davovej psychológii tiež ukazujú, že priemerný jednotlivec skončí horšie, ak funguje ako súčasť davu. Konfrontácia teórie a skutočnosti opäť ukazuje bolestnú pravdu, že veľký počet zástancov nejakého názoru nijako nesúvisí s jeho pravdivosťou, správnosťou a spravodlivosťou. Tu možno pripomenúť presvedčenie väčšej časti nemeckého národa o správnosti a spravodlivosti politiky NSDAP, ktoré vynieslo vo voľbách k moci Adolfa Hitlera a otvorilo bránu všetkému, čo potom nasledovalo.

Okrem toho, tak ako predpoklad, že vôľa väčšiny je nutne spravodlivá a správna existuje aj iná univerzálna, avšak mylná domnienka, že vôľa väčšiny predstavuje vôľu celého politického útvaru. Abé Sieyes takto argumentoval, keď tvrdil, že zástupcovia Tretieho stavu predstavujú väčšinu národa, a preto majú právo naozaj sa považovať za celý národ. To je ekvivalent tvrdenia, že „niektorí ľudia“ znamená „všetci ľudia“ (a že „za mnohých“ znamená „za všetkých“). Potom sa revolučné počiny Národného zhromaždenia označujú za počiny „francúzskeho národa“ a malé a opovrhnutiahodné kliky v tomto zhromaždení ospravedlňovali svoje vražedné vyčíňanie autoritou „národa“ ako celku. Je viac než zrejmé, že väčšina nemá vždy pravdu a že spravodlivosť nie je synonymom pre vôľu ľudu.

V katolíckom chápaní nie sú občianske právo a jurisprudencia transcendentné reality existujúce mimo štát v nejakom separovanom svete ideí, ale sú to skutočnosti, ktorých platnosť a záväznosť závisí na zhode s princípmi spravodlivosti. Zákony spravodlivosti vymedzujú to, čo občianske právo môže a čo nie a

zneplatňujú – ak je to potrebné – zákony vynesené štátnou mocou, ak sú tieto v rozpore so spravodlivosťou. Je veľmi hlúpe si myslieť, že všetko, čo je zachovávané vo zvykoch a zákonoch rôznych národov je spravodlivé, povedal Cicero. Väčšina nie je skutočným zdrojom zákona, pretože morálna autorita zákona nespočíva v počte tých, ktorí tento zákon presadzujú, ale zdroji vyššom, čo katolícka náuka poučená božským Zjavením vždy vyjadrovala formulou: *Omnis potestas a Deo*.

Ak by však nejaký zákon podporovala jednomyseľne a jednohlasne celá spoločnosť, tak by sme tu nemali sofistické zamieňanie väčšiny a celku. Mal by taký zákon väčšiu mravnú silu? Viazal by bez ohľadu na jeho vzťah k spravodlivosti? Nie. Boh stále zostáva ako zdroj všetkého spravodlivého a záväzného zákona a výhradným meradlom platnosti a záväznosti zákona je práve a iba spravodlivosť.

Že morálna autorita naozaj nepochádza z väčšiny dokazuje aj skutočnosť, že proti rozhodnutiu väčšiny sa ľudia častokrát odvolávajú a argumentujú tým, že hoci bola menšina prehlasovaná, práve ona zastáva politiku v zhode s historickým vývojom, zhodu z požiadavkami budúcnosti, vedeckými poznatkami, s duchom doby, so znameniami čias a iné podobné slogany a väčšina sa mylí. Pozorujte napríklad zúrivý boj liberálov za práva deviantných menšín, ktoré zjavne idú proti vôli väčšiny. Argumentujú vedeckým výskumom, vedeckými zisteniami, evolúciou, prírodou, pokrokom v mravnom chápaní atď.

To všetko sú pseudokoncepty a metafory, ktoré sa používajú, aby si zaistili zdroj morálnej autority, ktorý v čistej demokracii poskytuje početná väčšina, ktorá je však zotrvačne naklonená držať *status quo*.

Národná rada Slovenskej republiky

zdroj: wikimedia commons

Od počiatkov existencie moderného štátu jeden názorový prúd učí, že zvolený zástupca ľudu musí za každú cenu presadzovať to, čo on sám považuje za dobré pre národ, bez ohľadu na to, či tomu národ rozumie, alebo či to chce. Druhý prúd naopak tvrdí, že musí konať vždy podľa vôle ľudu. Ak by sme prijali prvý koncept a zároveň vyznávali demokratickú ideológiu, dostávame sa do rozporu, keď zvrchovaný ľud je poddaný zástupcovi, ktorého si sám vybral a ktorý má právo meniť, riadiť a ignorovať vôľu tohto ľudu. Cicero kedysi povedal, že panovník musí viac myslieť na dobro poddaných, ako na to, čo naozaj chcú.

Pretože sa vďaka víťaznému nominalizmu, ktorý ovládol filozofické pole, nedarí nájsť spoločný filozofický základ pre politickú autoritu, sú moderné demokracie nútené zakladať samé seba v cynickom pragmatizme – machiavelizme, ktorý systematicky nabáda občanov konať proti zákonom spravodlivosti. Robia to pod pláštikom vládou/panovníkom vydávaných zákonov, ktoré majú bez ohľadu na ich vzťah k spravodlivosti priniesť nejakú výhodu, a keď táto opakovaná nespravodlivosť zavedie spoločnosť do ťažkostí, potom sa považuje akékoľvek riešenie za zákonné. Bez ohľadu na jeho spravodlivosť. Pamätáte na covidové cvičenia?

Riešenie neprináša ani stranický prístup, pretože strany vyjadrujú rozdelenie panujúce v spoločnosti a nemôžu zaistiť potrebnú jednotu a integráciu politického útvaru. Niekedy strany zastávajú vzájomne protichodné chápanie toho, čo je zmyslom a cieľom občianskej spoločnosti a aké prostriedky je možné použiť pre dosiahnutie tohto cieľa. V takomto prípade môže jedna strana ustúpiť druhej iba ak uzná, že jej vlastná vízia spoločnosti je menej presná ako vízia, ktorú má konkurenčná strana. Prípadne, ak nemá dostatok odvahy bojovať.

Ale to sa stáva zriedka, pretože uznanie nedokonalosti vlastného chápania cieľa a zmyslu štátu by viedlo k notorickému oslabeniu politickej pozície a schopnosti získať hlasy voličov. Okrem toho, politické strany sú príležitosťou kapitalizácie politického boja a vlády v štáte skrze neprestajne rastúce náklady na prevádzku strany a kampaň. Tie platia darcovia a sponzori, ktorí však nebývajú nezištní a berú sponzorstvo ako investíciu s očakávanou návratnosťou. Preto strany už z princípu nepripúšťajú spomínaný ústup zo svojich pozícií, ktorý by rozumné a spravodlivé posúdenie ich politického konceptu znamenalo. Naopak, vytvárajú stále väčšie rozdelenie v spoločnosti.

Potom je predstava, že hlas väčšiny, ktorý získa víťazná strana, je zdrojom spravodlivej a rozumnej vlády v štáte, stále menej reálna.

Portál Christianitas.sk svojim čitateľom odporúča:

Kniha Plinia Corrêu de Oliveiru **Revolúcia a Kontrarevolúcia** bola po prvýkrát publikovaná ešte v apríli 1959, a po vyše šesťdesiatich rokoch a mnohých prekladoch do svetových jazykov ju má napokon k dispozícii aj slovenský čitateľ. Uvedená práca vychádza z pevného historického a filozofického predpokladu: z nevyhnutnosti dodržiavať Kristov zákon nielen jednotlivcami, ale aj štátmi a všetkými spoločenskými vrstvami.

V roku 1960 Plinio Corrêa de Oliveira založil *Sociedade Brasileira de Defesa de Tradição, Família e Propriedade* (Brazílska spoločnosť pre ochranu tradície, rodiny a vlastníctva) – organizáciu, ktorá sa neskôr rozšírila do mnohých krajín celého sveta pod názvom TFP (Tradition, Family, Property – Tradícia, rodina, vlastníctvo) a inšpirovala v mnohom aj katolíckych aktivistov na Slovensku, ktorí už od roku 2016 obhajujú kresťanské hodnoty.

Uvedenú knihu si môžete objednať na adrese: <https://www.christianashop.sk/prof-plinio-oliveira-revolucia-a-kontrarevolucia/>

V našom eshope si však môžete objednať vo výraznej zľave aj ďalšie zaujímavé tituly - viac informácií na našej stránke [christianashop.sk/](https://www.christianashop.sk/).

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/slabiny-demokratickej-vlady/>